

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

§. 1. Tria certa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

4. Dico secundò, si res alie, seu diverse defuncti inveniuntur apud te, verbi gratia, vestes, vasa argentea, &c. atque hæc habeas in pignus tui crediti, potes tibi ea per compensationem retinere, quamvis cum præiudicio magis privilegiatorum. Ita de Lugo *loc. cit.* v. 127. Ratio est, quia tunc rem tuam tenes, pignus enim succedit loco rei. Sensus enim dantis pignus, est: *Retine tibi hæc rem, si pecuniam illam tibi non reddo, seu donec tuam pecuniam reddam.* Cum ergo hæc conditio apposta non sit, res tua remanet, non aliena.

5. Dico tertio, si eadem res alteri non hypothecata, seu subiecta, quamvis non titulo pignoris, sed alio quocunque, verbi gratia, commodati, depositi, &c. apud te modo dicto remaneant, pari modo per compensationem retinere poteris. Ita Homobon. Fern. Tanner. &c. ex parte Comitoli. quos citat, sequiturque Dian. *part. 3. tract. 5. resol. 10. & p. 7. tr. 10. resol. 18.* Hoc dictum præceteris est controversum, negaturque mordicus à de Lugo, *d. disp. 16. sect. 6. num. 127.* Ratio, quæ mihi occurrit, quæque omnia contraria argumenta solvit, non est, quia difficile satis apparet persuadere hominibus, ut debeant sincere labi ex suis manibus, quod sibi debetur, & aliis potius consulere, quam sibi. Hanc rationem affert Fern. apud Dianam, *part. 3. tract. miscell. 5. resol. 10.* hæc enim ratio propter admirationem, nihil habet præterea. Sed quia, quando tu rem illam tui debitoris, ipso vivente, habuisti, cum illam potuisses tibi applicare in compensationem tui crediti, remansit apud te, quasi in pignus: patet, quia rectè, statim atque illam habuisti, dicere poteras: *Iam sum de meo credito securus, Res mei debitoris jam apud me est. Certè si meum mihi non reddet, non ego suam hæc rem illi reddam.* Virtualiter ergo res illa pignus est tuum. Quoniam ergo, *precedente*, ex ipsa communi sententia, consentiente eodem de Lugo, actuale pignus tui debitoris retinere potuisti, sic & hoc veluti pignus virtuale, quod actuali æquivalet, poteris retinere.

Quodnam debitum ex multis solvatur per primam compensationem, dixi *sup. lib. 1. in dec. cap. 3. §. 7. v. Compensatio.* De compensatione in Missis, *lib. 3. de Sacram. Missæ, cap. 1. §. 3. à num. 102.* & de Iuramento nolendi uti compensatione, *sup. lib. 3. in dec. cap. 2. §. 5. à num. 34.* disputavimus, &c.

CAPVT VI.

An extremè, vel graviter indigenti liceat furari.

1. Quid sit extremè, qui graviter, quid communiter indigere, satis explicuimus in superiori-
bus, lib. 5. cap. 1. §. 1. num. 13. quæ omnino sunt recolenda, ut etiam, quæ sunt bona necessaria ad vitam, quæ ad statum, quæ superflua.

Quibus habitis, tria pro certis teneri ab omnibus puto, tria esse controversa.

§. I. Triâ certa.

1. Certum est primò, extremè indigentem posse quodlibet furripere, quod sit necessarium ad extremam indigentiam sublevandam. Ratio communis est, quia res temporales sunt à Deo datæ, ut vita omnium rerum temporalium nobilissima conservetur: quod vitæ conservandæ jus cum nemo à se abdicare poterit per rerum divisionem, iure Gentium introductam, sit, ut in ea necessitate, omnia sint communia: nec illorum Dominus possit sine peccato ejus speciei quam *mox §. 2. à num. 4.* decernam, impedire: imò si impediret, posset cum moderamine inculpæ tuelæ ab indigenti occidi. Si tamen sit, qui probabiliter indigentem sublevet, vel ipse exercendo artem suam sibi succurrere possit, non peccabis, D d impediens

inquam, possis occultè ab eodem Caio ea centum per compensationem auferre?
Respondet posse: Sic de Lugo, *sect. 4. num. 119.* quia his circumstantiis injustè Caius Fidejussionem ex-
hibuit: et, Jurex, qui nesciebat Caium esse debito-
rum, et, Jurex, secundum allegata? & probata
fuit extremo, te condemnaverit? cui condemnatio-
nem foro conscientia non est standum: quia inniti-
tus fuit presumptioni, vide in simili Mol. ac Med. cit.
de Lugo, *d. sect. 6. num. 114.*
2. Quid de fideiussore in ordine ad eum, cui ipse fi-
deiussit, v. g. tu fideiussisti Titio debenti centum Caio,
et compellus à Indice fuisti ea solvere Caio, potesne
centum occultè tibi accipere à Titio? Respondet posse,
centum nec Titius, nec alius expressè promiserit non
tibi damnum ob susceptam fidejussionem
dare. *Leg. l. lib. 2. cap. 20. dub. 14. num. 119.* id tanquam
centum supponentem. Ratio est, quia (nisi proilus con-
trarium exprimat) semper implicite intelligitur fide-
jussor nolle quid amittere de suo, cum donatio nunquam
faciatur, nisi expressè fiat.

§. VII. Compensatio ex bonis Defuncti.

1. Extat: An licitè possis retinere, tibi que applicare per
compensationem bona tui debitoris defuncti
tam si hic vivat dixi §. 1. n. 6.) que forte inveniuntur esse
post mortem apud te.

Respondet posse: quia sicuti potuisses alibi depo-
sita occultè accipere, ita potes depositata apud te
retinere.

Verum magna est difficultas, an idem possis, quan-
do acceptio esset in præiudicium aliorum creditorum
Defuncti, qui essent magis privilegiati seu anteriores, nec
defuncti facultas satisfaciendi omnibus. Si tibi, v. g. defun-
ctus debebat centum ex debito currenti, sed debebat
etiam centum ex dote suscepta, quæ est privilegia-
ta, nec defunctus relinquit nisi centum, quæ sunt depo-
sita apud te, poterisne cum præiudicio dotantium hæc
centum occultè retinere?

Respondet posse, Id, quod tamen tribus dictis opus
est, ut explicem, ac probem. Et, ut rides, loquimur,
quando res tui debitoris apud te inveniuntur: si enim
quod te non esset illam cum præiudicio magis privile-
giatorum, furripere nunquam posses, quia clarè tunc
intuitus aliequum, nullo modo tuum, ut mox claritè
patet.

2. Dico enim primò: Si res apud te est ejusdem tati-
dini cum illa, quam tibi debebat defunctus, v. g. pecuniam
debet & tu invenitis habere apud te, possit ejus mor-
tuus ad consignatam in ejus vita æqualem pecuniam,
potes illam tibi occultè retinere. Ita de Lugo, *tom. 1. de
p. 4. §. 6. sect. 6. n. 126.* Ratio est, quia, quando tu habuisti
pecuniam tui debitoris, visus est debitor, quasi æquali-
ter pecuniam debitam tibi solvisse, atque aded ea pecu-
nia tua est, & consequenter, eo mortuo, tu nihil ha-
bes defuncti, quod creditoribus anterioribus obliga-
tum sit.

Noque dicas, quando tibi in vita is prædictam pecu-
niam consignavit, cum non potuisses illam tibi solvere
cum præiudicio anteriorum: Ne id dicas, inquam, nam
probabiliter hic suppono doctrinam Molinæ, *tom. 2.
de 16. p. 46.* apud Dian. mox citandum, docentis, quando
debitor ex propriis solvit debitum posteriori creditori,
cum solvi deberet priori, non teneri huic posteriorem
creditorum ad restitutionem, de qua re suo loco interini-
mus, &c. *leg. Dianam, p. 3. tract. 5. resol. 10. & p. 5. tract. 13.
resol. 79.* Cui quidem solertissimo, & humanissimo Viro
gratias ex corde ago, quod me indignum laudet, & citet
in p. 5. 10.

Nam, quod interdum meas sententias approbaret, in-
notum verò nequaquam, imò contra illas non semel in-
terrogavi omnes perinde facimus, pugnantem nimium
intellecta dumtaxat, non voluntate.

impediendo, vel non dando, & ipse si à te sumeret, fur esset, & latro. Ita Castro Pal. 10. 1. tract. 6. d. 2. de Char. p. 2. n. 4. quia in his circumstantiis non est in necessitate.

2. Certum mihi est secundò, Idem esse dicendum in valde gravi necessitate, quod in extremis. Ita idem num. 13. & part. 9. num. 5. Lell. lib. 2. c. 12. num. 71. Valse alique quos refert de Lugo, loc. cit. sect. 7. n. 153. contra Turr. Azor. Caier. ab eodem. relatos. Dicast. lib. 2. de just. tract. 2. d. 9. dub. 9. num. 256. alios citans. Ratio est, quia pari modo naturæ aditum est, ut gravem necessitatem quæ faciliè vergit ad extremam, à se quisque, quoquo modo potest, avertat.

3. Unum pro utrique his certis adverto: à proximo extremè, vel graviter indigente te extremè item indigentem non posse illud surripere, quod indigentiam sublevert: nec te indigentem graviter ab graviter indigente. Ratio communis est, quia tunc sine controversia melior est conditio possidentis, atque adeò habet potius jus utendi rebus suis, ne pereat, vel ne cadat ex gravi ad extremam, quam quilibet alius.

An positò, quod surripueris, obligaris in pari necessitate restituere, alia est quaestio alibi, Deo dante, decidenda.

4. Certum est tertio: Sicuti potest indigens in prædictis casibus pro se surripere; sic etiam alium pro ipso surripere in iisdem casibus posse, si is alius non habeat unde possit de suo indigentem sublevare. Ratio est, quia tunc is surripit nomine indigentis, & ut ejus instrumentum: sed si is habeat, unde possit de suo, non vulgaris est difficultas. Verum, quia non est admodum frequens, & nimis proluxa exposcit distinctiones, satis est eam videre apud Bonac. q. 2. de rest. in partic. quest. 8. p. 3. num. 8. Valq. c. 2. de elem. dub. 1. 2. 3. de Lugo, de just. tom. 1. d. 16. sect. 7. à n. 173.

§. II. Tria controversa.

Extremè indigens an à graviter indigente licitè surripiat?

1. Primum, quod controvertitur, est: An extremè indigens possit rem sibi necessariam surripere à graviter eadem indigente?

Respondeo: Aliqui absolute negant. Ita Rosella, S. Anton. alique apud Sanchez, max citandum. Aliqui absolute concedunt. Ita Sanchez in cons. lib. 1. cap. 8. dub. 5. num. 28. verum, neutri sine sequenti distinctione sunt recipiendi: Si enim graviter proximus hic indiget illa re ad conservanda ea bona, quæ ipsi sunt necessaria simpliciter, ad suum statum ita conservandum, ut sine illa in valde gravia mala proberetur, non potest extremè indigens ea surripere, nec proximus prædictus obligatur dare. At si graviter indiget illa re ad conservanda sua ea bona, quæ non sunt simpliciter ita necessaria, ut sine illis in valde gravia mala ingruerent, potest extremè indigens ea surripere, & proximus prædictus dare obligabitur. Ita Coninch. de char. d. 27. num. 134. Ratio est, quia posteriore casu verè ipsi non imminet grave malum, at in casu posteriore mala illa tam gravia moraliter ipsi morti æquiparantur: & aliquando sanè accidit, ut eligeret quis potius mori, quam gravia illa sustinere: imò sup. lib. 5. c. 1. §. 1. à num. 12. attulimus Doctores docentes non solum graviter indigentem, sed nec etiam divitem obligari magnis expensis, & extraordinariis mediis extremè periclitanti in vita succurrere: qui locus est omnino relegendus.

Indigens an surripere, vel consumere debeat animo reddendi?

2. Secundò, an extremè, vel graviter indigentes, quando quid surripiunt (nam quando rem antea surreptam, postea consumunt, dicam max num. 4.) ad suas necessitates movendas, obligentur accipere eo animo

ut si ad pinguiorem fortunam pervenerint, debent restituere, quod est querere, An accipere querere solutè, an sub ratione mutui. Et rursus, An quando hos indigentes sublevare obligatur, satis obligationi faciat, si det mutuum sub eadem conditione pinguius fortunæ, an potius, debeat dare solutè.

Respondeo: Nonnulli docent, tum eos indigentes debere accipere sub ratione mutui, tum divitem potius sub eadem ratione dare. Ratio est, inquit, quia non adest obligatio, nisi eos pauperes sublevandi: at mutuum satis, superque sublevantur. Ita Navarrus, & apud Sanchez in cons. lib. 1. cap. 5. dub. 5. num. 51. apud Dicast. lib. 2. de just. tract. 2. d. 9. à num. 220. nulli verbò docent contrarium, id est, posse absolute peres rem subfurari, & divitem non posse restituere onus imponere. Ratio est, aiunt, quia in ea necessitate omnia sunt communia: Ergo non est unde ad mutuum recurri debeat. Ita Castro Pal. loc. cit. part. 4. num. 4. assertens Val. Coninch. Suar. aliosque; & apud Sanchez loc. cit. num. 53. & Dicast. loc. cit. num. 224. approbantes hanc sententiam, illamque vocantes probabilissimam, & magis piam, quam Val. tom. 3. d. 3. q. 9. part. 4. appellat de Fide. Vtraque sententia est probabilis, re potest quidem Dominus imponere illud onus, quando opinionem sibi faventem, sed poterit etiam indigens illud non acceptare, excipiendo scilicet rem pro se separatam.

Locuti autem sumus de his indigentibus, qui necesse spe morali sunt habituri bona, & facultates. Nam si spes adest, non videtur adesse ratio, cur, & indigens possit furari, & dominus debeat absolute dare.

3. Hactenus dictum est, quando res surripitur tempore indigentis, eodemque consumitur. Sed quid primum si surripias tempore, quo non indiges, ut deinde incideris in necessitatem extremam, vel gravem, illam consumas. Furatus es, v. g. decem aureos nudius tertius, utique committis peccatum, verum, hodie existens in gravi necessitate, quæ in gravi morbo, sine ulla spe habendi pecuniam, illa vitam conservandam expendis, obligaberis ei ad restitutionem fortunam rediens ad restitutionem? Quid secundo, si rem domini inveniatis habere ex iusto contractu, v. g. ex deposito?

Respondeo ad primum. Te obligat communis sententia. Ita Sylvest. v. Furum, quest. 5. Ang. 9. Fort. 4. Valsequez opus de elemos. cap. 1. dub. 8. num. 68. quia licet remanet obligatio ex radice delicti à te commisso. Solum pro illo tempore, quo tu indiges, nec habes, unde reddas, suspenditur. Probatur, inquit Valsequez, quod tempore necessitatis solum habet homo jus ad suam necessitatem sublevandam. At ad hanc sublevandam licet est, si obligatio suspendatur, seu impediatur, non autem quod omnino tollatur. Nihilominus non est probabilis sententia te tunc liberans ab omni restitutione, Ita Petr. Navarr. de rest. lib. 4. cap. 4. num. 24. Castro Pal. tom. 1. tract. 6. disp. 2. part. 10. num. 3. Ratio est, quia sicuti illo tempore necessitatis, habes jus surripiendi, & consumendi, nec solum, ut dicebat Valsequez, sublevandi quomodocunque necessitatem: ita habes jus tunc rem aliàs surreptam consumendi, est enim ac si rem de novo surripes, quod tibi licet. Ad id dominum tunc teneri dare, ergo tu veluti de novo potes accipere: unde tunc consumens videris sufficienter implere obligationem restituendi, contractam ex delicto, cum rem consumas; perinde ac dominus teneri velle consumi, si apud ipsum res inveniretur. Denique infra. tract. 2. cap. 2. §. 8. num. 2. ut probabile docebimus non obligari furem rem restituere, si res perit apud ipsum eo modo, quo peritura fuisset apud dominum, sed in casu nostro æque pecunia consumenda erat apud dominum, quia eam tenebatur huic indigenti dare, ergo, &c.

Respondeo ad secundum cum necessaria distinctio